Anul XXVIII. Orăştie, 28 Februarie 1929 Preţul (cu Foaia Int.) 3 Lei Nr. 11

LIBERTATEA

Abonamentul: „Libertatea" (4 pag.) 120 Lei pe an. „Foaia Interes." (4 pag.) 80 Lei pe an.
Cel-ce le abonează pe amândouă, le primeşte cu 150 Lei pe an, — 75 Lei pe jumătate de an, — 40 Lei pe 3 luni.

Foaie pentru popor. Apare JOIA Director: Ioan Moţa.

Pentru străinătate: 300 Lei pe an, trimişi în banii ţării aceleia în preţ de 300 Lei, sau prin cec de bancă.
Redacţia şi Administraţia: Orăştie (jud. Hunedoara)

Dreptul limbilor minoritare.

Guvernul pregăteşte schimbarea Legii Administrative (pentru conducerea comunelor şi judeţelor).

Intre altele, noua lege va statori şi dreptul limbilor minoritare (a neamurilor streine). In planul pregătit, — care e să ajungă lege, — se spune despre şedinţele (adunările) Conziliilor comunale:

„Fiecare membru al Conziliului comunal, are drept a lua cuvântul în limba statului *sau în limba lui naţională*".

Dacă numai atâta s'ar pune în noua lege, apoi greşită rău ar fi acea lege.

E departe de noi gândul, de a respinge ori-ce drept al neamurilor minoritare şi a limbii lor. Totuşi cerem să se ţină samă de dreptatea noastră a celor mulţi, şi să nu fim lăsaţi la bunul plac al cutăror minoritari răutăcioşi. Căci dând, aşa larg şi fără nici o îngrădire, drept minoritarului a vorbi în limba lui în adunările Conziliilor comunale, — poţi face în sute de oraşe şi sate, ca acele adunări să nu mai fie un sfat serios în care se desbat şi chibzuesc nevoile (trebuinţele) comunei, ci *prilej de demonstaţii duşmane statului şi limbii româneşti* şi prilej de iritare şi de adâncă supărare a membrilor români ai acestui Conziliu.

O pildă:

In conziliul unui oraş sau sat, pe lângă 10 membri români, stă şi 1 sas sau ungur sau jidan. Dacă acel străin vrea s'o ia la torăială pe limba lui, la fiecare obiect (lucru adus nainte spre desbatere), şi dă-i şi dă-i, vorbind câte trebuite, câte netrebuite, nu că ar simţi el nevoia de a-şi spune tot ce ştie în folosul lucrului, ci pentru-că-l îndeamnă bătuca lui ca să sune în urechile Valahilor limba sa săsască sau maghiară, ba acum şi cea idiş (jidovească), — ce-o fi?

Membrii români ai sfatului, nepricepând acea limbă, vor fi osândiţi prin Legea ţării lor, a tăcea şi a asculta, fără a lua vr'un folos declamaţiilor membrului minoritar!

Nu se va întâmpla acest lucru? Ba da. Azi, că nu au dat acest drept, şi o fac. Aci în Orăştia noastră, advocatul sas Dr. Martini a vorbit într'o şedinţă numai nemţeşte, deşi promisese la început că va spune şi româneşte (la urmă!) Dar pe urmă n'a mai apus şi româneşte. Rugat de primar să spună şi româneşte ce a zis nemţeşte, că, uite, avem în Conziliu membri ţărani şi şi cărturari cari nu ştiu nemţeşte, — n'a vrut să vorbească şi româneşte, spunând că: *Nu ştiu atâta româneşte* ca să pot spune şi româneşte!.. (Adecă învăţaţi voi nemţeşte, de vreţi să mă înţelegeţi, nu eu limba voastră!)

Şi cine vorbea aşa? Un advocat, care apără în faţa judecătoriei româneşti şi acolo ştie româneşte, şi când îl caută Românii să-i dee procese, încă ştie vorbi cu ei româneşte, ba i plac şi banii lor româneşti, — dar în sfatul oraşului nu vorbeşte decât „în limba lui naţională"...

Iacă pentru ce legea cea nouă va trebui să bage de seamă până unde merge cu „mâna largă" ce o are faţă de neamurile minoritare.

Ceea-ce d. advocat Martini a făcut la Orăştie, cu cât mai vârtos vor face-o sute de inşi în sute de Conzilii comunale, după ce legea le va da scris negru pe alb dreptul aşa cum e luat în planul guvernului.

In Bănat şi Ardeal în conziliile comunale va răsuna mai mult limba maghiară şi germană, decât cea română, în Bucovina limba germană, în Basarabia limba rusească şi evreică, — *în Moldova limba evreiască în aproape toate oraşele!*

Aci vrea noua lege să ajungem?

Dacă nu vrea, atunci să pună în lege şi măsuri de restrîngere a acelui drept, spunând aşa:

Acolo, unde majoritatea (partea mai mare) a membrilor, înţelege limba minoritară cutare întrebuinţată în comună, — membrii minoritari pot vorbi şi în limba lor, pentru luminarea vădit sinceră a treburilor aduse în desbatere, — şi mai ales dacă se ştie, că acel membru nu ştie româneşte.

Nu poate însă vorbi în limba sa naţională minoritară, un advocat, un slujbaş sau alt membru, dela care se cere de chiar ocupaţiunea sa, să cunoască limba statului. Nici aceea nu se permite (îngădue) ca vorbirea să fie o demonstraţie împotriva limbii statului.

Ba dă-i şi acel drept: să vorbească întâi româneşte pentru a fi înţeles de membrii români, — apoi poate vorbi şi în limba lui, pentru luminarea fraţilor săi din Conziliu, care nu ştiu româneşte. Asta în scopul bine înţeles a luminării tuturor membrilor asupra obiectului ce e în desbatere, — că să ştie toţi cum să-l privească, cum să voteze. Dar nu ca demonstraţie cu limba sa!

De nu se vor lua astfel de măsuri de îngrădire a dreptului de a vorbi în limbi minoritare, — legea cea nouă va fcae din Conziliile comunale balamuc şi prilej de supărări aprinse ori chiar încăerări, în loc ca să fie adevărat *sfat în folosul treburilor comunei.*

Unde s'ar găsi venite pentru a spori dările!

La o singură Fabrică de spirt, din Târgu Mureş (Ardeal) s'a descoperit, că înşăla statul la plata dărilor, cu 50 milioane pe an!

La Timişoara, scrie o gazetă de acolo, un advocat cu cancelarie mare, Dr. Crişmariu, care are venit de cel puţin un milion pe an, — a fost pus la dare anul trecut după un un venit de abia 30.000 Lei, iar în anul de faţă după 50.000. Pentru toată ceealaltă sumă până la un milion (şi mai sunt 950.000 până la milion!) a scăpat de dare.

Pe aiurea la fel. Cei „bine" cu comisiile de impunere, ies uşor de tot. Statului îi vine venit puţin, — apoi plătească prostimea, care nu s'a ştiut da în coate cu cei tari şi mari.

Aci căutaţi, domnilor dela putere, dacă vreţi dreptatea poporului, — aci, la cei cu venite uriaşe ascunse, pe la Bănci, negustori mari, advocaţi, ingineri şi alţii, — că de le veţi lua acelora dări numai după lege, după dreptate, nu mai e nevoie să ne apăsaţi pe noi cei nevoiaşi, de nu mai putem răsufla!

VOT SEPARAT

— C. MILLE —

Ziarele scrise româneşte dar cu suflet jidovesc, dela Bucureşti, ca şi „Patria" dela Cluj, întru toate deopotrivă cu acelea, — au sărbătorit ca lucru mare punerea unui tablou (Icoane) alui Constantin Mille, fostul Director al „Adevărului" şi „Dimineţei", în sala redacţiei.

S'a făcut ciorobor mare. Guvernul şi-a trimis şi el solii săi, pe ministrul Bănatului Bocu şi pe Mih. Popovici. Dl Bocu a tras greu cu cădelniţa laudelor spre Mille şi cuibul rămas după el... Foile cari nu mai fac deosebire între sufletul românesc şi creştin, şi între cel înstrăinat, — l'au slăvit în chip respingător.

Dăm vot separat: Mille nu vrednicește ca un Român şi creştin să aprindă o luminiţă cât de mică pentru sufletul lui. Mille a fost canalul păcătos prin care s'a scurs în ziaristica românească, curată până la el, — duhul stricăciunii, a corupţiei jidoveşti („Ica", etc.). El a fost Duhul-Rău al gazetăriei româneşti. Prin el au ajuns jidanii stăpâni în gazetăria românească şi strică de atunci şi până azi în chip îngrijitor sufletul românesc!

De aceea îl slăvesc Jidanii, ştiind ce fac, — iar Românii cari se alătură lor, dau dovadă că nu-s vrednici nici să deslege curelele încălţămintelor — Jidanilor, atât de mai prejos de aceia sunt!

Pe aiurea şi pe la noi.

Guvernul Jugoslav a hotărît, că în Şcolile poporale ale statului, nu se dă voe a se învăţa în limba minoritarilor!, căci asta nu răspunde cerinţelor şcoalei naţionale. Părinţii cari vreau, îşi pot înfiinţa ei *cursuri* (şcoli vremelnice) pentru ca copiii lor să înveţe limba lor, bine înţeles pe cheltuiala părinţilor, — şi: sub controlul (supraveghiarea) Directorului şcoalei statului!

Aceştia da, vor face ţară sîrbească din ţara lor.

La noi — guvernele nu ştiu cum să umble mai cu căciula 'n mână după neamurile streine!

Ne-a venit — Dascălul.

Dacă de ani de zile ne-am tot pîrît înaintea străinătăţii, ca copiii cei răi din şcoală învăţătorului, — am ajuns a ne avea rodul purtării noastre. Trimişii nostri au spus Franţei, Germaniei, Angliei: Nu daţi împrumutul cerut de guvernul român, că în ţară e numai jaf şi tâlhari la toate colţurile de stradă, — lumea ne-a crezut. A venit Franţa şi a zis: O fi că voi sunteţi oameni de nimic, dar ţara voastră are nevoie de împrumut, ea trebuie ajutată. Eu stărui să se dee ţării împrumutul, eu dau mai mult ca alţii, — *dar Vă trimit un Controlor,* care să vă arate cum se umblă cu banul ţării şi al streinului ce v-a împrumutat...

Şi ne-a dat împrumutul, dar şi dascălul,..

Incă n'a sosit un dollar macar din împrumut în ţară, dar controlorul trimis de Franţa, a venit. E dl Rist, fost vice-guvernator la banca Franţei. A venit şi stă la noi 3 ani, ca sfetnic pe lângă guvern şi pe lângă Banca Naţională, în treburi de umblarea cu banii, cu împrumuturile...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi-l plătim, mă rog, cu 400.000 de Lei pe lună, sau 5 milioane pe an. Şi el stă aci de dă lecţii tocmai celor cari au pârât ţara în afară, că — nu-i vrednică de încredere, că nu-i bine să-ţi dai banii pe mâna ei...

Şi încă un cuvânt de a ne bucura: Dl Rist e — Jidan din Polonia, aşezat în Franţa şi ajuns acolo mare prin puterea Rotschilzilor, trimis acum nouă la cererea lui Aristide Blank, Rotschildul României care are, prin cei 4 Ministri ai săi, trecere deplină la guvernul nostru.

Colonizarea Banatului cu Evrei.

Ziarul maghiaro-jidan „Temesvári Hirlap" din Timişoara, arată (pentru a-şi bucura cetitorii), că în timpul din urmă au început să vie roiuri mari de jidani din Basarabia, la Timişoara. Familiile evreeşti din Timişoara (înainte pregătite pentru asta) au dat găzduire la peste 200 de familii de Evrei nou sosiţi, până îşi vor găsi rost şi adăpost.

E o muncă condusă de capii Evreimei, cari ei rânduesc de unde să plece cetele de Evrei ce nu prea au rost bun pe-acolo, şi unde să se ducă?

In Basarabia e lipsă mare. Poporul pe care ei îl sug, e aşa de lipsit azi, că lipitorile n'au ce mai culege din mânile lui, dela gura lui, — de aceea mai marii lor, purtându-le grija, îi îndrumă asupra Bănatului, care e un pământ dăruit de D-zeu, aşa cum era Basarabia mai nainte.

Şi negreşit jumătate, ori mai mult, din cârdurile ce au început a veni asupra Timişoarei şi a Bănatului, nici nu s de fel Basarabeni, ci trecuţi din Rusia, unde duceau şi mai mari lipsuri. — Ei n'au drept de stat în ţară, vin numai aşa în puterea îmbulzelei şi obrăzniciei jidoveşti. Drumul lor ar fi: peste hotar! Dar deregătoriile noastre nici nu-i iau la întrebare, căci s'ar supăra Marmorosch-Blank...

Şi aşa Evreilor li-i slobod ori-ce!

„ŞACHTER"-ul

din Alba-Iulia, spintecă cu cuţitul pe un măcelar român!

Măcelarul român Traian Pamfil din Albaiulia, având şi cumpărători evrei, cari cereau ca lor să le dee carne „cuşer", trimetea câte-o vită la Şahter-ul lor evreesc, care tae după legea lor (chinuind vita în chip îngrozitor). Ca plată şahterul îşi ia o bucată de carne din vita tăiată.

Pamfil a dus şi la sfârşitul săptămânii trecute o vită. Şahterul şi-a tăiat, ca plată, o bucăţică cât pentru trei vite! Măcelarul i-a spus că nu se poate învoi la aşa o dijmuire, că el aşa nu mai are nici un câştig la acea vită!

Şahterul i-a răspuns în batjocură. Măcelarul a făcut o glumă cu jupânul.

Şahterul s'a înfuriat de „cutezanţa" creştinului de a chiar glumi cu el, şi mergând aproape de el, i-a spus răstit, că de nu-şi ţine gura, odată l spintecă şi pe el, cu cuţitul cu care şi-a tăiat „porţia"...

Măcelarul nu s'a spăriat şi n'a cercat să se apere, căci nu credea că vorbele fiului lui Iuda sunt aievea. Dar în şahter s'au roscolit toate urile lui pentru creştini şi în deosebi pentru Români, şi fără a mai fi atins de vre-o vorbă a creştinului, se repezi la el şi cu o tăietură de cuţit de sus în jos, aşa cum taie vita, *şi îl spintecă pe nenorocitul măcelar.* Acela căzu fără ştire de sine pe petrile măcelăriei.

Familia a trimis repede la clinică în Cluj pe cel spintecat, dar a doua zi măcelarul a murit în clinică.

Şahterul ucigaş a fost dus la poliţie unde a încercat să mintă că — măcelarul a căzut din întâmplare în cuţitul lui. Dăr martorii dovedesc contrarul. Fiorosul ucigaş e arestat.

Familile evreşti cearcă să împace familia măcelarului, să nu ceară urmărire. Dar lucrul nu va rămânea într'atâta. Tinerul advocat Ioan I. Moţa din Deva, s'a înştiinţat telegrafic familiei, că-i ia apărarea!

Va fi un proces răsunător, care va cerceta şi arăta lumii în toată goliciunea lui, sufletul negru de ură, a acestui neam de oameni, împotriva creştinilor.

Sărman popor!

— Cu puţină milă are lumea de ai, — în aceste zile de năcaz ale lui.

In „Neamul Românesc" dela 3 Februarie a. c. un domn V. Cârlogea, se face răsunetul cumplitelor suferinţe prin cari trece poporul nostru dela sate în unele ţinuturi bătute de soarte cu ani economici răi, peste care vin apoi şi binefacerile partidelor politice, cari îşi varsă şi ele îndurările numai peste unii din cei nenorociţi, iar pe alţii îi mai iau şi ele în pleazna biciului...

Dl Cârlogea scrie numai despre suferinţelele ţăranilor din judeţele Vâlcea, Gorj, şi Mehedinţi, prin cari a umblat şi a văzut însuşi pătimirile oamenilor, — iar ce o fi prin alte zeci de judeţe, ne putem închipui. Iaca ce scrie dl Cârlogea:

„In unele ţinuturi soartea a fost mai îndurătoare, în altele a fost neîmblânzită un şir neîntrerupt de ani.

Judeţele oltene de munte sunt în lipsa arzătoare pe care au adus o trei ani în şir de străduinţele sterpe.

De trei ani sătenii Vâlceni, Gorjeni şi Mehedinţeni, trăesc din porumb (cucuruz) cumpărat, uneori fiind siliţi să cumpere şi nutreţul vitelor puţine câte le au mai rămas.

In neputinţă de a face faţă nevoilor din ce în ce mai grele, lipsiţi de sprijinul Băncilor Populare, urgisite şi ele de toate guvernele partidelor bancare, ţăranul a căutat banul de pâne ori unde l-a găsit.

Incolţit de foametea lui, a copiilor şi a bietelor vite de muncă, a primit să plătească dobânzile care i s'au cerut.

Şi urmarea acestei stări de lucruri a fost, o ameţitoare creştere a cămătăriei răpitoare, la sate şi la oraşe.

In fiecare comună au răsărit ca din pământ, pe lângă Băncile Populare moarte, „Băncile Comerciale", ortăciri de doi-trei speculanţi, cari storc 50%, 60% şi adesea peste 100%.

In nădejdea anilor buni cari să-l ajute, să iasă la mal, Românul merge la uşile tâlharilor, cari îi zmulg cu sufletul şi ce brumă de avut mai are, zălogindu-i pământul, casa şi vitele.

Şi fiindcă anii buni întârzie, nici dobânzile nu se pot plăti.

Atâţia oameni şi-au părăsit căminurile umplând cu nenorocirea lor Capitala (Bucureşti) şi oraşele mari şi porturile dunărene, în nădejdea „lucrului", care — nu se găseşte nici el.

Acasă femeile şi copiii aşteaptă cu lunile mila de Lei pentru zece băniciori de porumb şi un pumn de sare. Iar dacă o primesc, încep alte rânduri de necazuri:

Oamenii stăpânirii înscriu pe tablouri (liste) (pentru a-i ajuta cu bucate) pe cei ce au culoarea guvernului în întâiul rând, iar celorlalţi le spun respicat, să ceară porumb... dela partidul lor.

După aşteptare de săptămâni, sunt vestiţi să meargă la oraş cu sacul pentru grăunţele de lipsă câtorva zile.

In lipsa celor plecaţi să caute lucru, se duc bătrânii şi femeile, iar când ajung, află că — nu a venit porumbul sau că nu mai este sau că — nu e rândul lor.

Căci democraţii, „mântuitorii" reprezentanţi (trimişi) ai guvernului, au avut grije să cheme într'o zi zece comune, deşi nu puteau mulţumi decât una sau nici una.

Şi convoiul flămânzilor se întoarce acasă cu traistele goale pe lungile şosele (drumuri) acoperite de noroae sau de zăpezi.

Căci cine mai are vreme să-şi bată capul, Doamne, „după alegeri", cu durerile satelor bătute de pacostea foametei şi cu râia cămătarilor neîndurători!

Şi mizeria fisică şi morală, mizeria neagră, rânjeşte la fiecare pas în gospodăriile oltene înfometate..."

*

Aşa povesteşte dl Cârlogea.

Mare parte din aceste suferinţe nu se pot pune în sarcina guvernelor, nici a celui trecut, nici a celui de faţă, căci nu dela ei a atârnat sau atârnă, ca să fie an roditor ori ars de secetă. Şi în privinţa asta n'am prea avut noroc de mulţi ani acum. Tot ani slabi, pe alocurea chiar răi, ne-au bătut.

Putem însă pune în sarcina guvernelor, că nu au ochii deschişi asupra acestor nenorociri şi nu sar în ajutorul ţărănimei, ca s'o fereasca macar pe cât e omeneşte cu putinţă, de marea ei suferinţă.

Iar această ferire de prea mare năcaz, se poate, stă în puterea guvernelor. Iată cum:

1. Să îngrijască de vreme a avea bucate (cereale) pentru ţinuturile lipsite, pentru ca oamenii să le capete dela încredinţaţii Statului, cari ar fi Cooperativele sau Camerele Agricole (pe unde nu-s Cooperative) ca să nu fie silit poporul a cumpăra cerealele cu două preţuri dela negustorii câni la inimă.

2. Să dea Băncilor Populare împrumuturi mari prin Banca Naţională, ca acelea să poată da ţăranilor bani împrumut cu camete nici (cum dau acele Bănci Populare), care nu-l doboară la pământ pe bietul om.

3. Guvernul să cerceteze şi să afle unde s'au înfiinţat bănci „comerciale" ca cele despre cari vorbeşte d. Cârlogea, cari sunt adevărate lipitori ale satelor, — şi să le ceară seamă cu ce interese (camete) lucrează şi îndată să le pună mâna 'n ceafă, ca la bande de jăfuitori şi tâlhari ai satelor! Că-i ştim noi cine-s aceştia şi câte pistrui au pe obraz!

Liberalii i-au suferit pe acei sau nu li-a atras nimenea luarea aminte asupra lor, — s'o facă guvernul de azi, care e între altele şi ţărănesc. Iee el în apărare ţărănimea, ca să-l lăudăm cu toţii!

Aşteptăm.

Rugarea noastră

către

„Banca Naţională"

a României.

Din prilejul articolului de mai sus, luat din „Neamul Românesc", din care se vede că:

„Băncile Populare", deşi ajutate, ce-i drept, în chip însemnat de „Banca Naţională", — nu pot mulţumi toate marile nevoi ale poporului din raza lor;

că s'au încuibat chiar şi la sate unele „bănci comerciale" ale unor cămătari păcătoşi, car sug mai rău ca lipitorile pe plugarii siliţi de nevoi a bate la uşa lor;

că nici Băncile mai vechi, dela oraşe, nu înţeleg şi nu ţin samă de marile nevoi ale poporului plugar, ci-i dau împrumuturi, deşi nu cămătăreşti, totuşi mult prea scumpe;

că ţăranii cari iau azi împrumut se ruinează cu nemiluita;

că din pricina asta, ţăranii nu pot lucra cu atâta putere nici pământul lor, nici economia lor de vite, ci se muţumesc cu a trăi de pe-o zi pe alta,

că ne-având ei belşug, suferă toată ţara, toate păturile suprapuse ţăranilor: şi meseriile, şi negoţul şi industriile de multe feluri, —

în urmă ştiind noi că „Banca Naţională" a stăruit pe lângă bănci să scadă percentele (cametele) după împrumuturi la 18, că le dă ea în schimb mai mulţi bani ieftini, — şi băncile n'au primit decât în parte, unele deloc, şi lucrează tot cu 20, 22—24 şi peste atâta, — iar băncuţele murdare „comerciale" ale lipitorilor cu 30—35 şi 40%! —

— rugăm „Banca Naţională" se iee următoarele măsuri prin cari poate veni cu adevărat în ajutorul ţărănimii plugăreşti:

1. Să mai taie cele vre-o 2 miliarde ce dă reescompt numai Băncii Marmorosch-Blank, apoi alte zeci de miliarde altora de-un suflet cu ea, — şi să dee acele miliarde *„Băncilor Populare" pentru a le împărţi ţărănimii lucrătoare de pământ,* pentru ca această ţărănime, astfel ajutată, să sporească rodul pământului ţării, pe urma căruia va veni înflorirea adevărată din jos în sus, dela temelie spre vîrful de spumă;

2. Să dee şi celorlalte Bănci dela oraşe *credite mai mari ca cele de azi* (Băncile româneşti din Ardeal au credit prea mic şi azi), dar cu condiţia: *Sumele ce le primesc dela „Banca Naţională" (cu cametele u-*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

şoare de 7%) să formeze fond separat (deosebit) din care să se împrumute numai plugărimea din raza de lucrare a băncii!

Acest cont să fie supus unei cercetări a Băncii Naţionale.

In felul acesta Banca Naţională va ajunge a ajuta de adreptul ţărănimea, ca să se ridice din starea ei mizeră de azi, — ridicare pe urma căreia va fi mai bine şi de toate celelalte păturí sociale suprapuse.

Dela Românii cari trăesc printre Saşi.

Foile din Braşov scot la iveală lucruri foarte grăitoare despre ce fac Saşii cu Românii, acolo unde sunt ei la putere:

In Comisia de impunere (de croire a dări pe anul de faţă) Conziliul comunal al oraşului Braşov, în care Saşii sunt poruncitori, a trimis 2 membri, amândoi Saşi! Administraţia Financiară, stăpânită tot de ei, a trimis şi ea un Sas. Aşa că în acea Comisie, privind pe locuitorii Braşovului, şed şi judecă numai Saşi! Ferice de Saşii şi Ungurii ajunşi să fie judecaţi de această Comisie, şi las' de n'or simţi-o Românii!

— Primăria din Ghimbav, cu Saşii la putere, dă voe, împotriva legii, că crîşmele să fie deschise Duminecа!

— Asemenea Primarul sas din Cincul mare, a dat voe crîşmarului pretin Staubert, să ţină deschis Duminecă în 10 Febr.

— Tot la Braşov, fiindcă nişte Români harnici au pus, pe piaţă, nainte cu ani de zile, câteva autobuse, pentru dus la gară şi prin oraş, — acum primăria a dat drept de scos autobuse pe piaţă şi la 3 germani cari nu-s cetăţeni români, — numai ca să dee o lovitură întreprinderii Românilor...

Şi ce nu ne-ar face de ar avea mai multă putere! Dacă proasta noastră lege comunală lasă unele oraşe pe mânile lor, — iar cea viitoare (ce acum se pregăteşte) se pare că le va da şi mai tare!

„Tulipanul" — crucea lor!

„Tulipanul" e o floare frumoasă, înaltă, sulegetă, niţel cam mândră, cu capu 'n nori, printre flori. E a întregului pământ şi a tuturor de pe pământ.

Totuşi, pentru noi Românii din Ardeal, Bănat, şi Crişana, ajunsese, pe vremea Ungurilor, să fie o floare de care nu ne plăcea nici să ne pomeneşti.

De ce?

Ungurilor le trăznise odată prin cap, mai acu 20—25 de ani, să declare floarea asta de „floare naţională" a lor! Şi începură a-i pune chipul (ca un clopoţel cu faţa 'n sus şi cu buza încrestată în 4 colţuri lungărete şi îndoite niţel pe spate), pe toate lucrurile lor: pe pânze ieşite din fabrici ungureşti, pe mobile lucrate în Ungaria, pe tablele cărţilor, ba îşi făcuseră medaliome cu chipul tulipanului şi le purtau domni şi dame, în pept, ca semn de mare iubire către Ungaria şi către tot ce e unguresc! Ba şi „bună dimineaţa" şi „bună ziua" şi-o învăliau în tulipan, salutându-se aşa: *„bună dimineaţa tulipanică!"*...

Aşa se aprinsese toată naţia maghiară pentru tulipan, că nici pânea şi apa n'ar fi băgat'o 'n gură, dacă nu li-ar fi mirosit a tulipan.

Sub asta ei înţelegeau: *Marea luptă pentru a pune pecetea* maghiară pe tot ce e în ţara lor, a respinge ce e strein şi fără semnul tulipanului pe el. — Sub „tulipan" se înţelegea ceva curat şi straşnic „maghiar".

*

— In timpul acestei aprinderi a patriotizmului maghiar, unii vicleni agenţi ai maghiarizmului, au pornit să samene printre neamurile nemaghiare din ţară, sămânţa desbinărilor şi a tragerii lor spre corabia maghiarizmului.

Ca armă şi-au ales Religia. Haid să asmuţe poporul român împotriva preoţilor şi a bisericii lor, că... şi aceia mai cer un rând de plăţi şi biruri dela popor, pentru biserica lor. De s'or lăpăda de biserică, vor scăpa de acel rând de biruri. S'au dat dară către Romani cu cântecul „pocăitizmului" pe buze... Indeosebi în părţile Aradului şi-au cercat norocul, pentrucă pe acolo şi poporul românesc ştie ungureşte şi aşa îi va înţelege uşor când se vor porni ei pe vorbă de atragere.

Şi au găsit numeroşi Români cari — i-au crezut şi s'au lăpădat de biserica sfântă a părinţilor şi moşilor lor, şi — s'au dat şi ei „pocăiţi"... Pe unde nu se aflau încă, s'au iscodit acuma „pocăiţi", — iar unde erau unii, s'au mai câştigat alţii, ca să fie mai mulţi... Pe alocurea munca agenţilor acestora vicleni a fost destul de uşoară: Sărmanii noştri fraţi cari ştiau ungureşte, se uitau în gura noilor „proroci" şi „apostoli" ca la cireşi copţi şi — având ceva ciudă pe preotul român ori pe alţi oameni ai bisericii, — s'au dat pe partea amăgitorilor. Le părea mai cu tâlc vorba acestora, ca a preoţilor nostri şi mai nădăjduiau te miri ce uşurări şi măriri după noua lege.

Şi dac' au văzut noii „popi" (predicatori) că au credincioşi destui, li-au făcut „Casă de rugăciune", adecă biserica lor deosebită, din care au izgonit sfânta cruce şi icoanele creştine...

Au pus însă în fruntea casei, semnul „Crucii" lor celei noua! Ştiţi ce?

— Tulipanul!

Mergeţi de vedeţi „biserica" pocăită din Curtici, (jud. Arad), sat puternic românesc, cu vre-o 8000 de Români şi vre-o 2000 alte naţii, — şi vedeţi pe frontul ei — tulipanul, pus acolo ca semn, că a biruit sufletul şi gândul maghiar care grăia din gâtul „apostolului", umilit şi pocăit, ce-i chema pe nepricepuţii noştri fraţi la pocăială, care să-i învălue în duhul — tulipanului.

De şi-ar putea aceşti sărmani fraţi ai noştri, da sama de marea lor rătăcire, — ar trebui *să se pocăiască cu adevărat*, fugând de acel cuib al amăgirii şi rătăcirii lor.

In loc de asta aflăm, că, sărmanii de ei, se pregătesc să sărbeze în acest an „jubileul de 50 de ani" de când s'a ivit printre ei cel dintâi „pocăit"...

„Doamne iartă-le lor, că nu ştiu ce fac"...

Răspunsuri dela cetitorii înţelegători.

Comloşul-mare, 11 Feb. 1929.

O fi că România are nevoie de o descentralizare administrativă, dar asta nu după calapod rusesc, ci după unul nou, românesc, şi nu cu o ţucărcare a bugetului prin noi Ministri, ci chiar cu o descărcare a lor. Facă-se ordine la Primării şi Plase, unde azi se lucrează cu o revoltătoare încetineală!

Cât despre vot femeilor, cred domnii că azi alegerile comunale nu-s destul de învolburate?

Să le dee vot *când ele l'or cere*, — după multă şcoală înainte.

George Bălan (l. Seneca Ş.)

*

Planul de sus, 24 Febr. 1929.

Dle Redactor! Nouă la Albaiulia ni s'a spus, că partidul nostru când va ajunge la putere, va scădea numărul slujbaşilor prea mulţi, şi că celor rămaşi le va mai trage din plăţi nişte perţenturi. De urcarea dărilor n'a fost vorbă atunci. Acum vedem că toate vin peste noi. Incepe să ni se pară, că nici cu domnii nostri ăşti noi nu ieşim, noi ţăranii, mai bine la cale, ca cu averescanii şi cu liberalii. Nici un partid nu ne scoate la lumină, ci tot în întunerec ne apasă, de suntem mai napoi ca Bulgarii şi ca Sârbii, ba şi ca alţii! Azi vedem că se zălojesc chibritele, mâne liniile ferate, până n'o mai avea România nimic al ei. De unde să mai plătim şi Guberniile cu droaia lot de funcţionari, — în loc să le mai tăiaţi din plăţi, ca *să sufere toţi* cu noi împreună, până va veni ţara la un rost mai bun.

Francezii când erau îngreunaţi de datorie după războiul cu Pruşii (1870) şi-au dat femeile verigile de aur de pe degete şi au plătit, apoi a pornit ţara spre înălţare. Nouă, cu mari datorii după războiu, ne trebue guberniі şi palaturi şi milioane multe pentru ele... Nu-i bine aşa:

George Nica Voişanu.

*

Sânmihaiul român, Febr. 929.

Impărţirea ţării în Gubernii sau Provincii, nu e bine că se face, pentru că ţara noastră şi aşa are prea mulţi „domni". Eu am stat în Rusia 5 ani ca prinsonier şi am văzut ce era. O gubernie era cât Transilvania, dar într'un oraş nu erau mai mulţi ca 7 advocaţi, la noi cu mult mai mulţi, şi alţi domni la fel, îngreunând viaţa poporului. Nu ne trebue.

George Cojocariu (j. Timiş).

*

Sâmpetru-germ. 8 Febr. 1929.

Vorbind cu oameni de aici şi din alte sate, suntem îngânduraţi de urmările planului cu Direcţiile sau Guberniile. E bine să nu avem de alergat pentru treburile noastre pe la Bucureşti. Dar şi mai bine ar fi, să ni-le putem isprăvi *aci la judeţ!* Asta-i dorinţa poporului.

Alex. Bocea.

*

Igeşti, 13 Fnar. 1929.

...Să se gândească bine domnii dela guvern cum ce fac, să facă lucruri numai spre binele neamului şi a ţării, dar Guberniile aşa cum le plănesc nu vor fi de bine. Asta-i rugăm.

Vasile I. Loghin, (Bucovina).

Tutungerie nouă în Orăştie. Cu ziua de 18 Febr. 1929 s'a deschis în Orăştie, *piaţa A. Vlaicu, lângă măcelăria dlui Cărpinişan*, o

TUTUNGERIE NOUA

cu tot felul de tutunuri, cigarete, timbre fiscale, mărci postale, poliţe (cambii, vecsăle) şi diverse ziare.

(0) 2—2

NOUTĂŢI

INVITARE Sâmbătă în 2 Martie, la orele 8½ va avea loc Conferinţa dlui prof. Univ. Petre Grimm despre „W. Shakespeare" în sala teatrului „Central".

Onor. Public este invitat a lua parte în număr cât mai mare, —

Preşed. Desp. „Astra" Orăştie.

*

„SOCIETATEA ECONOMILOR" din Orăştie, îşi ţine adunarea Duminecă, după biserică, în localul Clubului economic (în Şcoală). Se atrage luarea aminte a poporului asupra ei, căci se pune temei unei *Insoţirii de asigurare împotriva pagubelor în vite*, ca ram de lucrare al Societăţii.

*

IN CERNĂUŢI a fost înlăturat Primarul Cândea, pus de liberali, şi conducere oraşului a fost încredinţată lui Dr. Neumann Vender... Am fi înţeles să fie înlăturat întreg Conziliu şi pusă o Comisie interimară, tot cu un Român în frunte şi cu putere românescă. Dar ca să înlăturí numai pe primarul Român, fie el chiar de alt partid politic, şi să dai primăria unui strein (după nume un Evreu), asta n'o mai pricepem! De Conziliu nu s'au atins, fiindcă stă numai din streini, Nemţi şi Evrei. Aceia nu trebuesc atinşi!

Deschideţi-vă ochii, d-lor dela putere, că ducem trebile naţiei româneşti pe drum rău!

*

OMUL LUI D-ZEU, a fost Zenovie Ciosa din comuna Lăpuşnic (în Bănat). Incetând din viaţă la 18 Februarie, a lăsat prin testament, ca din averea sa de 80 000 Lei, 30.000 să rămână soţiei sale, iar 50.000 sfintei biserici. — Biserica îl va pomeni între binefăcătorii săi, iar D-zeu îi va răsplăti după vrednicie fapta sa.

*

MUNŢI DE GHIAŢĂ pe Marea Neagră. Gerul năpraznic a îngheţat marea în lungul ţărmurului bulbăresc până departe. Mai nou se vesteşte, că în largul Mării pluteşte un sloiu uriaş, un adevărat *Munte de ghiaţă*, rupt dela oarecare ţărm, — şi că e mare cât un hotar, are 7 kilometri lungime şi lăţime! Aşa ceva se vedea pân'acum numai în Marea dela Nord (Miază-noapte).

*

O FAMILIE DIN SATU-NOU, jud. Soroca (Basarabia) plecând într'o sanie spre al treilea sat, unde aveau ceva treabă la ale lor rudenii, a pierit de frig în drum! Caii ne-mai putând merge de frig, s'au oprit în larg câmp şi au căzut şi au îngheţat. A doua zi au fost găsiţi şi cei din sanie, întreaga familie, îngheţaţi.

*

NOUA CANCELARIE DE ADVOCAT ÎN DEVA. Advocatul *Ioan I. Moţa* a deschis birou de advocat în *Deva, str. Regele Ferdinand Nr. 16.* 1—3

O fată sau femee

bună, să priceapă fertul, spălatul, află loc pe ziua de 1 Martie a. c. la

Dr. SOLOMON
Orăştie.

(0) 2—2

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Posta Redacției.

Ds. Pavel Monteau, Buziaș. E bine. Au sosit, dar după-ce îți scrisesem,

Ds. Mitru Ardelean, Seleuș. Același răspuns.

Ds. Andr. Harințin, Ocoliș. Da, au fost primiți.

Dsale ift. Popov, în Poienile Z. Ne pare rău că nu mai avem rezerve acei numeri. Dar No, 49 a fost cel din urmă în a tr. din Foaia Int., 50 51 52 n'au apărut.

Ds. I. Onciul în Uzdin. Banii pentru Calendarele pe 1928 au ajuns la timp. Mulțumim. Foile sunt plătite și pe 1929 din ce ați fost trimis din America.

Ds. G. Drăgan în Lăpușnic. Da, și advocații își au instanța lor care îi ține în samă. E așa zisul „Baroul advocaților" care se află în fiecare județ în orașul conducător, pe lângă tribunal. „Baroul" are un Președinte, ales de adunarea advocaților și un Comitet. Dacă un advocat ti-a făcut o nedreptate, sau îți ține oprițí banii pe care i-a scos dela cel cu care ești în proces, — te poți plânge la Președintele Baroului și acela judecă pricina și dacă ai dreptate, îl judecă pe advocat la ce se cade. D-voastre vă țineți de Lugoj. Când ai cale la Lugoj, întreabă pe un advocat sau județ, că cine-i președintele „Baroului advocaților" (ni se pare că-i d. Dobrin) și la acela spune-ți pasul.

Dsale Gh. Pi. în I. Iartă, dar versurile trimise nu se pot publica.

Mai multora: Ne cereți câte 5—6—10 Foi interesante din anul trecut. Nu se trimit, că n'avem de unde. Tot omul le a căpătat și nu le-a grijit. Și ni le cere a doua oară la urmă. Că cineva n'a primit 1 număr ori 2, mai crezi, dar cine scrie: îmi lipsesc 10—12 numeri din Foaia interesantă și 1—2 „Libertatea", el singur arată că a primit și „Foaia interesantă" când a primit „Libertatea", dar nu și-a grijit'o. — Cel ce vrea să aibă „Foaia Int." de pe anul întreg, o poate avea, cumpărând Volumul de pe acel an, — cu prețul arătat în anunțul (înștiințarea) despre Volumele de „Foi Int." ce avem de vânzare.

Ds. Traila Carnician, în Berini. Ți-am scris toți cei 125 Lei la foi, — căci cărțile ce ni le ceri, nu ți-le putem trimite. Noi nu le avem. Cere-le la adresa dată pe Catalog la urmă: Oficiul pt. desfacerea publ. „Asociațiunei" Cluj, str. Memorandului 22.

Ds. Matei Pateșan P., în Anina. Același răspuns.

Ds. Nichita Pașcău, în Deda. Calendarul de care ai întrebat în o carte p. ți s'a trimis de aici în 29 Dec. (îndată după Crăciun), dar cum n'ai trimis taxa de recomandare, ți-a mers simplu francat și ușor a putut „rătăci" prin alte buzunare. Sau l'ai primit totuși?

Un domn Datcu din Albaiulia, ne-a trimis prin „Ardeleana" 330 Lei, dar nu a avizat: *pentru cine-i trimite* și pentru ce scop? Nici numele nu și l'a dat la bancă, decât atât: Datcu, încât nu-i putem nici scrie. De va afla de aceste șire, să ne scrie cum să contăm banii primiți?

Cel mai bun

Reparator de OROLOAGE

(ciasuri) se află în Orăștie, str. I. Brătianu 3. (Piața mică, casele Căldărarului). (1652) 2—3

Caut morar la moara mea de apă, cu 2 perechi de petri. Adresa:

Antone Todea

Balșa, p. Geoagiul-de-jos jud. Hunedoara).

(1667) 1—2

Casă de prăvălie

în piața de bucate a Cugirului, e de dat în arândă. La loc foarte bun pentru negustori. Două camere pentru prăvălie și 5 pentru locuință, pivniță, etc. Se dau pe 3 ani, de:

Ioan Barabanț, zidarul

(1662) 1—2 Cugir.

Casă de vânzare

în *Bălța* — (j. Hunedoara). O casă mare cu 5 camere, curte cu fântână, grădină încunguirată de zid paternic, aflătoare în piață, — se vinde din mână liberă. Adresa la:

Ioan Belea

com Bălța, j. Hunedoara (lângă Deva).

(1664) 1—3

De vânzare

o țelină de ½ jugăr, în vii, în fața „Holumbului", loc foarte potrivit pentru sădit vie.

Precum și o holdă de 1 jugăr pământ foarte bun, în hotarul comunei Căstău, dar aproape de oraș.

Reflectanții a se adresa la proprietarul:

P. BELEI

(1665) 1—3 Str. N Iorga Nr. 29.

ANUNȚ

La Școala agronomică din Geoagiu, halta Romos, sunt de vânzare mai multe mașini agricole, parte în stare bună, parte uzate, ce se pot repara și pune în stare de funcțiune.

Direcția Școalei de Agricultură Geoagiu-de-jos.

(1663) 1—2 (jud. Hunedoarei)

CAUT

2 ÎNVĂȚĂCEI

Din familie bună în prăvălia mea de spețerie și manufactură.

Petru Bârsan.

6—6 **Bozovici.**

30 familii stupi

în coșnițí sistematice, de vânzare la:

văd. Hutter Iosef

Orăștie, str. Cogălniceanu (Grădinari), Nr. 7

2—3

Prăvălie și Tratică

la loc bun, — este de arendat pe mai mulți ani, din cauze familiare. A se adresa la: 1954 2—2

IOAN GHEORGHE

Vaidei, p. Orăștie (j. Huned.)

Un învățăcel

se primește în atelierul de fierărie al subscrisului.

ILIE LUPȘE, m. ferar

(1659) 2-3 *Orăștie (Str. Căstăului)*

Casă de vînzare

cu grădină mare de pomi și cu edificiile laterale, în Orăștie, strada Dealul mic Nr. 5. (1651) 3—3

„CUGIEREANA", institut de credit și economii, societate pe acții ect. în Cugir.

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și de economii „CUGIEREANA" sunt invitați la

a XXVIII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Cugir, Duminecă, *10 Martie 1929, la orele 10 a m.*, în localul institutului, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul Consiliului de Administrație. Bilanțul și Contul Profit și Perdere de pe anul 1928 și raportul Comitetului de Cenzori.
3. Descărcarea Consiliului de Administrație și a Comitetului de Cenzori.
4. Distribuirea Profitului net.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe 1929.
6. Alegerea a 4 (patru) membri în Consiliul de Administrație.

Domnii acționari, carí voesc să participe la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în conformitate cu §-ii 20, 21 și 22 din statutele societății, trebue să depună acțiunile și dovezile de plenipotență cel puțin până la *9 Martie a. c. la 5 ore p. m.*, la casa institutului „Cugiereana", în Cugir.

Cugir, la 23 Februarie 1929.

Consiliul de Administrație.

Bilanț cu 31 Decemvrie 1928.

ACTIVE		PASIVE	
Casa în numerar	272 635'—	Capital	1,000 000'—
Cambii de portofoliu	4,138 459 —	Fond de rezervă	141 458 98
Credite camb. cu acop. ipotecară	200 928'—	Fond cultural	9 985 72
Efecte	12 385'—	Fond de pensiuni	7.420 70
Conturi-Curente	1,740 011 14	Rez. pt. creanțe dub.	100 000'—
		Depuneri spre fructificare	4 678 497 96
		Int. transitoare anticipate	120 068'—
		Profit net	307 086 78
	6,364 418 14		6,364 418'14

Profit și Perderi la 31 Dec. 1928.

VENITURI		CHELTUELI	
Interese de depuneri	372 027 —	Interese dela cambii	569.456'30
Salare	245 160 —	Interese de Cont-curent	278.376 80
Chirie	9000'—	Profit transpul din 1927	8.779 —
Impozite	146 138 76	Prov. și comisioane	359 363'70
10% Dareа int. de Dep.	32 724'—		
Spese generale	83 247 26		
Marce de prezență	29 592'—		
Profit net	307 086 78		
	1,215 975 80		1,215 975'80

Cugir, la 31 Decembre 1928.

COSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

ss. Constantin Olariu, președinte. ss. Valeriu Herlea, director executiv. Pentru contabilitate: ss. George Oltean,
ss. Romul Crișan, vice-președ. ss. Avram Oltean ss. Ionuț Stefanescu
ss. Vasile Motoașcă ss. Remus Herlea ss. George Berian
ss. Ioan Lupuțiu ss. Ioan Herlea

Subsemnatul comite am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Cugir, la 22 Februarie 1929.

COMITETUL DE CENZORI:

ss. Ioan Rebega, președ, expert contabil. ss. Simion Oltean
ss. Traian Lupea ss. Augustin Pașca

Onorată adunare generală!

Subsemnatul Comitet de Cenzori am examinat Conturile Bilanț și Profit și Perdere pe 1928, ale Institutului de credit și economii „Cugiereana", Cugir și le-am aflat în consonanță cu registrele.

Referitor la împărțirea profitului net de Lei 307 086 78 ne alăturăm propunerii Consiliului de Administrație, pe care o recomandăm spre primire.

Vă regăm deci, ca aprobând Bilanțul pe 1928, să dați atât Consiliului de Administrație, cât și Comitetului de Cenzori descărcarea pentru gestiunea lor pe anul 1928.

Cugir, la 22 Februarie 1929.

COMITETUL DE CENZORI:

ss. I. Rebega, președ. expert-contabil. ss. Simion Oltean ss. Tr. Lupea
ss. Augustin Pașca ss. Augustin Micu ss. Ioan Lupuțiu I. G.

Bolnavii de **PLĂMANI**
astmatici bolnavi de piept
scrofuloși anemici
săraci de sânge slăbiți
(1850) 35— afiă mult dorita ușurare a suferințelor lor prin
Siropul VERTEȘ
4 sticle 540 Lei prin ramburs.
Spese postale și ambalaj în regie proprie.
Farmacia la „VULTURUL ALB"
Nr. 33, Lugoj Banat.

Cei ce au stupi

și au lipsă de *faguri indestriți*, să aducă ceară subscrisului, li-o presez, în parte. Pentru cei mai în depărtare, am faguri gata.

Am și *gunoiu putred* de vândut.

Ioniță Berian

Orăștie, lângă podul de fier spre gară.

(1666) 1—1

Armăsar de 4 ani, deplin sănătos, negru, e de vânzare la subscrisul:

Serafin Mițariu

(1668) 1-1 *Șibot (jud. Huned.)*

Tipografia „Libertatea" în Orăștie.

Reg. Ship/Central University Library Cluj